תנ״ך · אחרונים · חיד״א · חומת אנך · נביאים

חומת אנך על זכריה

רבי חיים יוסף דוד אזולאי [החיד"א]

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

חומת אנך על זכריה

רבי חיים יוסף דוד אזולאי [החיד"א]

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/חומת-אנך-על-זכריה/
הקובץ נוצר ב־16 בנובמבר 2026 מגרסה v38-202611160902 של הספרייה.

תוכן העניינים

פרק א 4
פסוק ג 4
פסוק יד 4
פרק ב 4
פסוק יד 4
פסוק טו 5
פרק ג 5
פסוק א 5
פסוק ב 6
פסוק ז 6
פרק ד 7
פסוק ב 7
פרק ו 7
פסוק יב 7
פסוק יג 8
פרק ח 8
פסוק ג 8
פסוק ו 8
פסוק ח 8
פרק ט 8
פסוק א 8
פסוק ט 8
פרק יד 9
פסוק א 9
פסוק ט 9

פרק א

פסוק ג

כה אמר ה' צבאות שובו אלי נאום ה' צבאות ואשוב אליכם אמר ה' צבאות. אפשר דרמז למ"ש בספרי ריש פ' האזינו עתידה כנסת ישראל שתאמר לפני ה' כבר הכתבת בתורתך לאמר הן ישלח איש את אשתו וכו' א"ל כלום הכתבתי אלא איש והלא כבר נאמר כי אל אנכי ולא איש וכו' ע"ש ועוד כתבו המפרשים דכל לגבי רבים אומרים לאדם חטוא בשביל שיזכו רבים וז"ש שובו אלי ולא תחושו דכתיב לא יוכל בעלה וכו' נאם ה' צבאות ואל אנכי ולא איש. ועוד ואשוב אליכם אמר ה' צבאות דייקא לזכות את הרבים אומרים לאדם וכו' וא"כ שובו אלי ולא תחושו:

פסוק יד

קנאתי לירושלם וכו'. אפשר דרמז זכות אבות דבכל חייהם שהם תק"א שנים עבדו את ה' וכתב בס' חסידים דאפי' בחלום עבדו את ה' ובזכותם יתגלו ן' שערי בינה בהארת חכמה הרומזת ליו"ד והכל רמוז בתיבת קנאתי תק"א הם מספר חיי האבות והם כמספר אשר הרומז לבינה ויתגלו ן' ש"ב בהארת יו"ד שהיא חכמה והכל אותיות קנאתי ובזה יהיה יחוד יסוד ומ' לירושלם ולציון בחי' מ' קנאה גימטריא יוסף גדולה בהמשכת החסדים וא"ש ההי"ב:

פרק ב

פסוק יד

רני ושמחי בת ציון. ר"ת צבור למפרע רמז דאפילו כנישתא חדא דשבים בתשובה יבא גואל כמ"ש בזהר הקדוש. וזהו צבור אז רני ושמחי בת ציון ובא לציון גואל. ואפשר לומר כי הגאולה תלויה שנהיה ישראל באחדות וכמ"ש בעניותנו בדרושים בס"ד כי חרבן בית שני היה בעבור שנאת חנם ואיך אפשר שתהיה גאולה כל זמן שיהיה שנאת חנם. ולכן רני ושמחי לשון יחיד שיהיו כל ישראל באחדות. ואמרו ביומא דף ע"א אליכם אישים אקרא אלו ת"ח שדומים לנשים ועושים גבורה כאנשים ופירש"י שדומין לנשים ענותנין ותשושי כח. ואפשר דלכן אמר רני ושמחי לשון נקבה לרמוז שהם ענותנין ובאחדות ותשושי כח מכמה הרפתקי של הגליות וראוים לגאולה:

כי הנני בא. הנני גימטריא ינון עם הכולל שיבא משיח הנקרא ינון כמ"ש פ' חלק. א"נ רני ושמחי אפשר במ"ש מהרימ"ט ז"ל דעד עתה היה לנו דין ארוסין והקדושין היו על תנאי שלא לעע"ז ופקעי קדושין ובגאולה ב"ב יהיו נשואין בחצר דידיה וז"ש רני בגלות

א' ושמחי בגלות ב' ואל תיראי שעע"ז לפי שאת בת ציון בת דייקא ככלה ופקעי קדושין דהיו על תנאי ויכולני לקחתך לאשה כי הנני בא לעשות נשואין ושכנתי בתוכך. א"נ אפשר במה שפירש הרב יפ"ת במאמרם ז"ל גיל יגיל אבי צדיק גילה אחר גילה וכו' כי דרך טבע אם אדם שרוי בצער ופתע פתאום תבא לו שמחה רבה הוא מסוכן למות וכמו שאירע לשרה אמנו בעקידה וכמו שאירע למי שבא פתאום אצל אשתו כמ"ש פ' אעפ"י וז"ש רני בתחילה ואח"כ ושמחי בתחילה רנה בעלמא ואח"כ שמחת נוספת הכל בהדרגה כי הנני בא בתחילה ואח"כ ושכנתי בתוכך:

פסוק טו

ונלוו גוים רבים אל ה' וכו' והיו לי לעם. אפשר במ"ש ז"ל מפני מה גלו ישראל כדי שיתוספו עליהם גרים. ושמעתי מחד דפקיע שנתקשה בזה דאדרבא הן בעון חוללנו דכמה הדיוטות מישראל באונס או ברצון נעשים מומרים ותהי להפך ח"ו ונראה דנודע כי כל הגליות לברר ניצוצות הקדושה ועי"ז הולך ומתברר חלק מחול שבנוגה ונתוסף על חלק הקדש והכל נעשה על ידי השכינה ומשם באים נשמות הגרים ובחינתם תחת כנפי השכינה כמ"ש רבינו האר"י ז"ל. לא כן נשמות ישראל שהם כ"י כלם אחוזי בקב"ה כדאמרו בזהר הקדוש פ' ויקרא דף י"ב ע"א בסוד ויתן אותם אלהים ברקיע השמים ע"ש ועי"ז שהם מצד דכורא מקיימי מצות ותורה לתקן מ' וז"ש ויתן אותם אלהים ברקיע השמים להאיר על האר"ץ וכמ"ש בעניותנו בטעם דנשים פטורות מסוכה וכיוצא ות"ת. הדרן למילתין דהיינו מ"ש כדי שיתוספו עליהם גרים שעל ידי הגלות מתבררים ניצוצי הקדושה ומכניסים חלק נוגה בקדש ומשם באים בזמן הראוי נפשות הגרים וז"ש רני ושמחי בת ציון רמז לשכינת עזנו כי הנני בא להקימך כמ"ש בזהר הקדוש לא תוסיף קום מעצמה אלא אקים את סוכת דוד ושכנתי בתוכך ויהיה יחוד קבה"ו ועל ידה נגמרים כל הברורים ונעשים נפשות לגרים. ונלוו גוים רבים אל ה' והם הגרים הנוספים מכח הברורים שנתבררו בגליות לאט לאט ועתה בפועל נלוו גוים רבים אל ה'. ואפשר לרמוז כי שתי אותיות ראשונות מתיבות ונלוו גוים בגימטריא נוגה עם הכולל:

פרק ג

פסוק א

ויראני את יהושע הכהן הגדול וכו' והשטן עומד על ימינו לשטנו. אמרו בסנהדרין דף צ"ג דנ"נ השליכו לאש עם אחאב וצדקיה והם נשרפו והוא איחרכו מאניה וא"ל לנ"נ דהטעם דנתנה רשות לאש ואמרו שם מ"ט איענש דבניו נשאו נשים שאינן הגונות ולא

מיחה. ושמעתי פירוש מש"ה והשטן עומד על ימינו לשטנו דהכונה עומד על ימינו דמראה דהוא סניגורו אבל באמת דעתו לשטנו והוא דשאל השטן דגברא רבא כיהושע לא לשלוט ביה נורא כלל ולא ליחרך איחרוכי וזהו לימינו. אבל כונתו היתה לשטנו כדי שיאמרו דנענש משום בניו ואז מדה"ד תקטרג דא"כ ראוי לישרף שלא מיחה בבניו:

פסוק ב

ויאמר ה' וכו' יגער וכו'. שידעתי שכונתך להרע דע דמה דשלט בו האש קצת דהיינו משום דנתנה רשות לאש וז"ש הלא זה הוא אוד מוצל מאש ולכן שלט קצת דאיחרכו מאניה וכלך מדברותיך:

פסוק ז

כה אמר ה' צבאות אם בדרכי תלך וכו'. אפשר לרמוז במאי דקי"ל דאין שבות במקדש. ודעת מרן ז"ל בכסף משנה פ"ח דבית הבחירה דהיכא דאפשר לתקן לא דחינן שבות אפילו במקדש וז"ש אם בדרכי תלך דהיינו דיני התורה ואם את משמרתי תשמור דהיינו סייגים וגדרים וכמ"ש עשו משמרת למשמרתי דהם השבותים. וגם אתה תדין את ביתי על פי הדין דאין שבות במקדש ושם אין משמרת רק דין תורה וז"ש תדין את ביתי אבל היכא דאפשר וגם תשמור את חצירי דאפילו בבית המקדש היכא דאפשר לתקן לא דחינן:

ונתתי לך מהלכים בין העומדים האלה. פירש הגאון מהר"ר יחזקאל סג"ל לנדא זלה"ה בטעם מ"ש רז"ל כל מי שהניח בן כמותו לא נאמרה בו מיתה. כי הן האדם יש בו חומר וצורה שהיא הנשמה והנשמה תמיד מרווחת והולכת ונכון לקרותה מהלכת לא עומדת. אך המלאכים שהם צורה הם עומדים כי אינם מרויחים שאין להם יצה"ר. ובמות האדם גם נשמתו מתה בצד שאינה מרווחת עוד. אך אם מניח בן שהוא הדריכו לתורה ולעבודה והבן לומד ומקיים מצות יש לאביו אף אחרי מותו חלק בלימודו ומצותיו ונמצא שנשמתו חיה והולכת. והכא יהושע כ"ג נשאו בניו נשים שאינן הגונות וא"כ אחרי מותו אינו מרויח והוא עומד ואינו מוסיף. וז"ש ויהושע היה לבוש בגדים צואים על פשע בניו כמשז"ל ועומד לפני המלאך שנקרא עומד לא מהלך ולא מרויח. אך כשא"ל הסירו הבגדים וכו' דהיינו שיוכיח בניו וידריכם לעבודתו יתברך שיגרשו הנשים אז ונתתי לך מהלכים שתהיה הולך אף לאחר מיתה שתהיה בין העומדים המלאכים דכיון שמחזיר בניו בתשובה א"כ מניח בן כמותו ולא נאמרה בו מיתה כי הנשמה תמיד מוספת ונקראת מהלכת דכל מצות ולימוד בניו יש לו בהם חלק ויום יום מתוסף בנשמתו הארות שהוא חיות הנשמה משא"כ המלאכים שרפים עומדים במדרגתם ואינם מוסיפים:

פרק ד

פסוק ב

והנה מנורת זהב כולה וכו'. אפשר דרומז על התורה וכמו שנבאר בס"ד. הנה הרב זרע בירך ח"א כתב בפרשת בהעלותך משם רבינו האר"י זצ"ל שהמנורה כלליה ופרטיה רמז לתורה וכתוב משם הרב הגדול מהר"ר אברהם ז"ל כי בעבור זה חלקו הטבת הנרות ה' לבד וב' לבד דהמנורה רמז לתורה שהם ה' ספרים ונחלקו לז' ע"י ויהי בנסוע וה' נרות רמז לה' ספרים ועוד ב' נרות דבצרוף הם ז' עכ"ד ועדיין יש לחקור דאם הם ז' ספרים מדוע בחלקות ישית למו. אמנם כתבו המקובלים דספר ויהי בנסוע הארון הוא ספר גדול ולא זכינו אלא לשני פסוקים ולעת"ל שנזכה לשמוע תורה מפיו יהיו ז' ספרים מפורסמים וניכרים. ואפשר דמה שהם חמשה ספרים הוא רמז לה' אחרונה שהיא השכינה ולעת"ל שתהיה לבנה במילואה שהיא מ' ספירה ז' ויהיה לה עילוי שכל ספירותיה חג"ת נהי"ם במילואותם אז יהיו ז' ספרים גלוים ומפורסמים. ואפשר שזה רמז והנה מנורת זהב כלה רמז על התורה כי לעת"ל תהיה כולה כי עד עתה לא זכינו אלא לה' ספרים אבל לעתיד תהיה מנורת זהב שהיא התורה כלה וגולה על ראשה שפע רוח חכמה מלמעלה ואפשר לרמוז וגולה (בוי"ו ע"ד צפונה) גי' ו' שיושפע מן' שערי בינה. ושבעה נרותיה עליה רמז לז' ספרים שיתגלו כנגד ז' מדה שביעית וז"ש שבעה ושבעה:

פרק ו

פסוק יב

הנה איש צמח שמו ומתחתיו יצמח וכו' והוא יבנה את היכל ה' וכו'. אפשר לרמוז כי איש צמח בגימטריא משיח ועוד כמנין הוי"ה אדנ"י גימטריא צ"א לומר דכשיבא משיח יתיחדו אדנ"י הוי"ה. והנה אמרו ז"ל דאותיות מנצפ"ך נעשו בהם ניסים לישראל אות ך' לאברהם אע"ה ולך לך אל ארץ המוריה. אות מ' ליצחק אע"ה כי עצמת ממנו מאד. [נ'] ליעקב אע"ה הצילני נא. [פ'] לישראל במצרים פקוד פקדתי. למשיח איש צמח שמו ומתחתיו יצמח ובא וראה שאותיות מנצפך הם גבורות ובהם נעשו נסים לנו ולאבותנו וכתיב והוא יבנה את היכל ה' רמז לשכינה כי היכל גימטריא אדני ע"י תהיה השכינה שלימה ליחדה עם דודה. ורמז כי בטלה הסט"א שהיא חמץ ונעשה צמח צמיחת קרן לדוד ולישראל חלק ה' עמו וכן צמח גימטריא חלק:

פסוק יג

ועצת שלום תהיה בין שניהם. כי העיקר הוא האחדות ובזה יתרבה השלום ויתבטל עשו כמספר שלום יבא שלום ויאבד עשו. ואפשר ועצ"ת ר"ת ענוה צדקה תורה כי במעמד שלשתן יכונו בצד"ק הכהונה והמלכות:

פרק ח

פסוק ג

ונקראה ירושלם עיר האמת. אפשר לרמוז במה שפירש הרמ"ע ז"ל ויקרא ה"א לשון זיווג וז"ש ונקראה תזדווג ירושלם היא מ' ופירש עיר מ' האמת ת"ת. ועוד יש לרמוז ונקראה ו' שהוא ת"ת מושפע ן' שערי בינה קרא יזדווג ה' שהיא מ'. והר ה' צבאות הר הקדש שיושפע מחכמה שהוא קדש:

פסוק ו

גם בעיני יפלא. אפשר דהוא רמז דימשכו אורות עליונים מאות יו"ד שהיא חכמה ומכתר שהוא פלא וזהו בעיני יפלא רמז דעל כן נעשו נפלאות גדולות וז"ש גם בעיני יפלא:

פסוק ח

ואני אהיה להם לאלהים באמת ובצדקה. אפשר רומז ליחוד תדירי אמת ת"ת בצדקה מלכות:

פרק ט

פסוק א

בארץ חדר"ך. גימטריא ע"ב ס"ג מ"ה ב"ן. דמשק גימטריא מדת רמז ללאה שלוקחת מדת אורות עיין בלקוטי תורה לגורי האריז"ל:

פסוק ט

גילי מאד בת ציון. רמז דגם אשה מותרת לשורר וכן הריעי בת ירושלם בת בב"ת גילה ותרועה ואין לחוש ונתן טעם הנה מלכך יבא לך ואימתא דשכינה מבטלת הרהורים כמ"ש בש"ס פ' כל היד על רב יהודה:

ועל עיר בן אתונות. שמעתי בשם הרב הגדול שארנו מהר"י זאב"י ז"ל דאמרו רז"ל דהוא חמורו של אברהם אבינו הוא חמורו של משה רבינו הוא חמורו של ר' פנחס והוא חמורו של המשיח וז"ש עיר בן אתונות רמז לחמורו של אברהם אע"ה וכו' וחמורו של ר' פנחס וא"כ חמור זה של המשיח הוא בן אתונות כל הנזכר:

פרק יד

פסוק א

הנה יום בא לה'. אפשר לרמוז ר"ת הבלי רמז שכבר נתכפר הריגת הבל שהרגו קין הרמוז בס"ת יום בא וחלק שללך ס"ת גימטריא קין עם הכולל:

פסוק ט

והיה ה' למלך על כל הארץ. אפשר ע"ל רמז לעשר ספירות דמלכות כל א' כלולה מעשר גימטריא על כל יסוד הארץ מלכות ורבינו האר"י ז"ל פירש יהי"ה דיקא והדברים עתיקים וכפי דברי קדשו יש לפרש והיה אור הלבנה כאור החמה ואור החמה יהי"ה שבעתים. המקום ברחמיו ירחם עלינו ותחזינה עינינו בשובו לציון כדכתיב אקים את סוכת דוד לאור באור החיים: